

Karuds, *Carassius carassius*

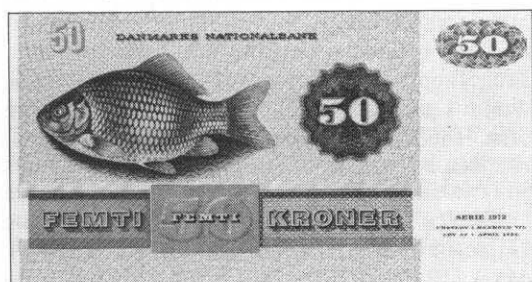
15-45 cm lang fisk hørende til karperne, meget alm. i søer, moser, damme og åer, DAMKARUDSEN bliver dog højst 15 cm; den højryggede SØKARUDS er spiselig.

– Danmarks Dyreverden 4, 104-06.

Karuds, ældre nydansk også *karusse*, lånt gennem tysk fra litauisk *karusis*.

Kroppe, *krop*, *kroppa* 1554ff, Bornholm siden slutningen af 1600-t (1), nu næppe brugt, navnet vistnok fordi fisken har en i forhold til hovedet stor krop (2); i stednavnet Kroppesød 1569, et vandhul i Rutsker s. (3).

Tangmus Sundeved o. 1900 (4), *hvidfisk* Ærø (5); *damkaruds*: *stenkarusse* o. 1880 (6).

50 krone seddel med karuds tegnet af Ib Andersen og udsendt 1972.

LITTERATUR: (1) 434 2,637; 727a 63; 860 23; 224 1927,86; (2) 203 193; (3) 156 10,250; (4) 212c 3,773; (5) 388; (6) 928 2,203.

DIVERSE

»Man får af gadekær og pus, · af tørvegrav og mose · den sukkersøde mund-karus', · som vel er værd at rose« (1671; 1).

1758 var der i alle tørvemoser og grave på Samsø en »overflødig af karudser, både store og vel-smagende« (2), og fra Bornholm oplyses 1756: »Her sker sjældent et gæstebud på landet, endog hos bønderne, hvor jo blandt andre retter også fremsættes en tilstrækkelig af karudser« (3).

Præsterne på Drejø havde fra gammel tid eneret på ferskvandsfiskeriet i kærene, hvor de engang satte karudser ud (4).

1769 fremhæves Scheelenborgs karudser på Hindsholm som særlig vel-smagende (5). Kødet indeholder kun lidt fedt og egner sig derfor godt til sygemad (o. 1880; 6).

Den sejlivede fisk bruges som agn for gedder og ål (7).

Det var tidligere almindeligt at sætte karudser i damme og kildevæld for at de skulle holde vandet frisk og fri for myggelarver (8).

Svin skal efter sigende virke dræbende på karudser, går et svin under en vogn med levende karudser i en tønde vil de straks dø (Mors 1811; 9).

Talemåder: have det/være som karudsen i pæretræet = en usædvanlig, prekær situation: han er fra 'et ligesom karudsen i pæretræet (Sundeved) han er skudt eller: dér blev du skudt som karudsen i pæretræet – til den, som er i knibe (10). Doven som en karuds (11). Den snorkende trækker karudser i land (12). Karudsmund = lille nydelig mund (1820; 13).

Karuds tegnet af Ib Andersen på 50 krone seddel udsendt 1972.

Små tykke, mopselignende karudser dasede og åbnede mund i ét væk, mens de lavede dobbelthage under nydelsen og rullede sværmerisk med øjnene *Svend Fleuron* (14). Karudser svømmer med ubeskrivelig graciøs kluntethed i halvluset *Niels E. Nielsen* (15).

LITTERATUR: (1) 784 19; (2) 860b 8; (3) 860 23; (4) 307 181; (5) 693b 3,394; (6) 928 2,205; (7) 928 2,205; 388 (Fyn); 599 29501 (Randers); 756 13, 1922,638; (8) 156 10,250; (9) 770 205; (10) 459b 60; 794 2,90; 464c 152; (11) 221 30/12 1904; (12) 794 2,235 (Himmerl.); (13) 903 3.2,54; (14) 222j 109; (15) 625b 83.

Suder, *Tinca tinca*

Meget slimet, småskælet, 30-50 cm lang karpefisk med lille skægtråd i hver mundvig. Lever i småsøer og moser, er sjælden i VJylland og nord for Limfjorden.

– Danmarks Dyreverden 4, 109-11.

Suder, det fællesnordiske navn betyder lappeskomager (også brugt nedsættende) fordi fisken er mørkegrøn eller brunlig som skomagerens forklæde og farven afsmittende; gammeldansk sud(h)ere, sutæræ, ældre dansk sutær, oldnord. sutari – af latin sutor 'syende' jf. svensk sudda 'sviner, (til)smører' (1); *skomager(en)* 1795 (2), *skorstensfejer* om suderen i Nordborg sø (1925; 3). Sideformer: